

Personuppklarade brott

Preliminär statistik för första halvåret 2013
samt prognoser för helåret 2013

Sammanfattning

Antal personuppklarade brott

- Första halvåret 2013 personuppklarades 110 000 brott, vilket är en minskning med 15 500 brott eller 12 procent jämfört med samma period 2012.
- Trafikbrott, langningsbrott (olovlig försäljning och olovligt innehav av alkoholdrycker), ringa narkotikabrott och snatteri var de brottstyper som stod för den antalsmässigt största minskningen av de personuppklarade brotten.
- För några brottskategorier ökade antalet personuppklarade brott, det gäller bland annat bedrägeribrott och bidragsbrott.

Personuppklaringsprocent

- *Personuppklaringsprocenten* uppgick till 16 procent för samtliga brott, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med första halvåret 2012.
- Minskningarna i de fyra ovan nämnda brottstyperna (trafikbrott, langningsbrott, ringa narkotikabrott och snatteri) ligger bakom större delen av minskningen av personuppklaringsprocenten.
- Enligt statistiska prognoser för helåret 2013 kommer personuppklaringsprocenten att ligga kvar på 16 procent, 1 procentenhet lägre än helåret 2012. De senaste tio åren har personuppklaringsprocenten legat mellan 16 och 18 procent.

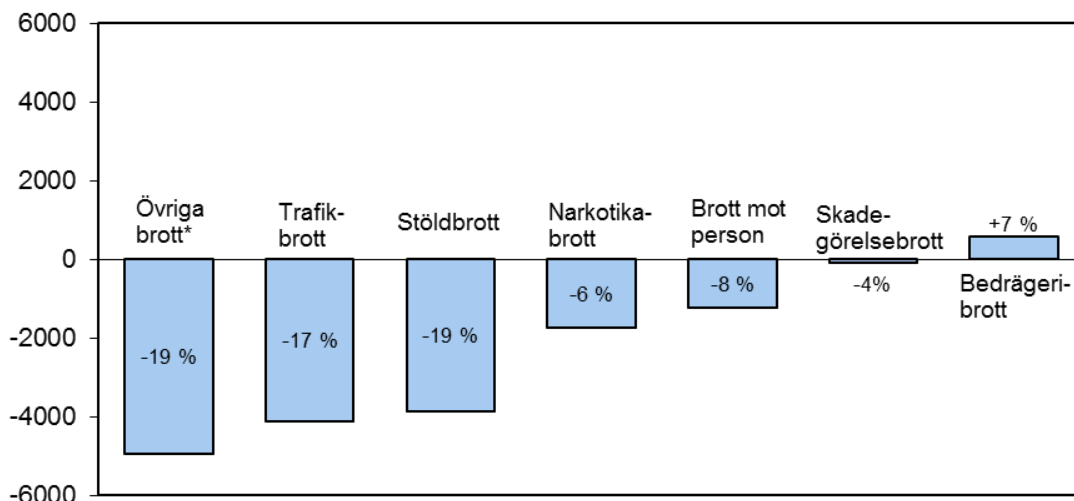
Definitioner

I statistiken över *personuppklarade brott* redovisas de brott som polis, åklagare och tull personuppklarat under första halvåret.

Termen ”personuppklarat” innebär att en person bundits till brottet genom att åtal har väckts, strafföreläggande har utfärdats eller åtalsunderlåtelse har meddelats.

Personuppklaringsprocenten redovisar antalet brott som personuppklarats under första halvåret i procent av antalet anmälda brott under samma period.

För utförligare beskrivning av statistiken, se avsnittet Statistikens innehåll.

Figur 1. Förändringar i antalet personupplarade brott från första halvåret 2012 till första halvåret 2013. Procentuell förändring för respektive brottskategori redovisas i staplarna.

* Kategorin *Övriga brott* utgörs av de brott som inte ingår i någon av de andra kategorierna. Det är bland annat brott mot knivlagen, bidragsbrott, hot mot tjänsteman, våldsamt motstånd och brott mot alkohollagen. En stor del av minskningen av antalet personupplarade övriga brott kan tillämnas en enskild brottstyp, nämligen "olovlig försäljning av alkohol, olovligt innehav av alkoholdrycker".

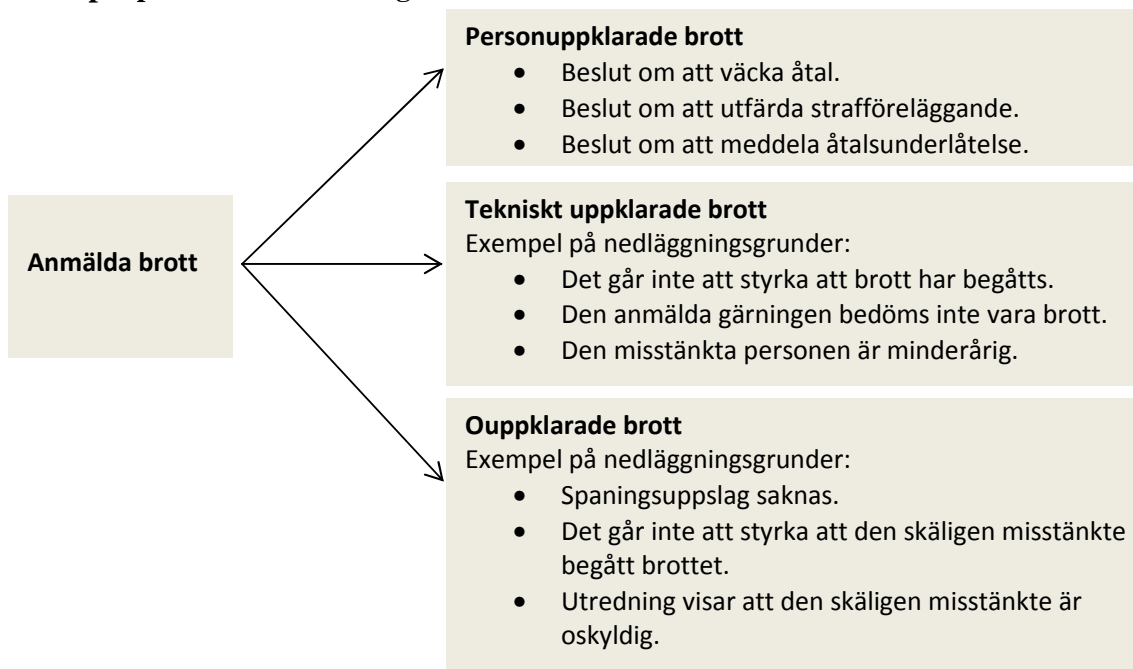
Inledning

Antalet upplarade brott är ett mått på polisens, åklagarnas och övriga brottsutredande myndigheters arbete med att "åtgärda och klarlägga" de brottsanmälningar som upprättas. Begreppet *upplarat* brott betyder antingen att en misstänkt person bundits till brottet eller att brottet har klarats upp på annat sätt.

Den första typen av upplaring benämns *personupplaring* och innebär att åtal har väckts, strafföreläggande har utfärdats eller åtalsunderlåtelse har meddelats. Det är ett grovt mått på de brottsutredande myndigheternas förmåga att binda gärningspersoner till de anmälda brotten. Den andra benämns *teknisk upplaring* och innebär att det har beslutats om en annan typ av klarläggande, till exempel (genom nedläggningsgrunderna) att man inte kan styrka att ett brott har begåtts eller att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år). Resterande brott är *ouppklarade* eller under utredning. Där ingår de brott som inte anses möjliga att klara upp, till exempel på grund av att inget spaningsresultat uppnåtts eller att utredningen visat att den skäligen misstänkta personen är oskyldig.

I denna sammanfattning koncentreras redovisningen till de personupplarade brotten och personupplaringsprocenten. Den totala och tekniska upplaringen samt motsvarande upplaringsprocenter återfinns dock i de publicerade statistiktabellerna.¹ En anledning till att den totala och tekniska upplaringen inte redovisas här är att preliminära resultat från en pågående kvalitetsstudie har visat att det finns brister i registreringen av de beslutskoder som används för att definiera tekniskt upplarade brott respektive ouppklarade brott. Dels tillämpas de olika tekniska beslutskoderna inte enhetligt mellan polismyndigheterna, dels förekommer det en sammanblandning av de tekniska beslutskoderna och de beslutskoder som räknas som ouppklarade brott (för mer information se avsnittet *Statistikens innehåll, Kvaliteten i beslutskoder*).

¹ Statistik över tekniskt upplarade brott återfinns dock i tabell 151, *Halvårsstatistik över tekniskt upplarade brott*, och tabell 171, *Uppklarade brott efter brottstyp och typ av beslut*, på Brås webbplats (<http://www.bra.se/statistik>). För mer information, kontakta Enheten för rättsstatistik på Brå.

Exempel på beslut och beslutsgrunder:

Personuppluaringsprocenten redovisar antalet brott som personuppluarats under ett år i procent av antalet anmälda brott under samma år.

Uträkning av *personuppluaringsprocenten*

$$\frac{\text{Antal personuppluarade brott}}{\text{Antal anmälda brott}} = \text{Personuppluaringsprocent}$$

För utförligare beskrivning av statistiken, se avsnittet *Statistikens innehåll*.

När du tolkar statistiken över personupplklarade brott, tänk på att

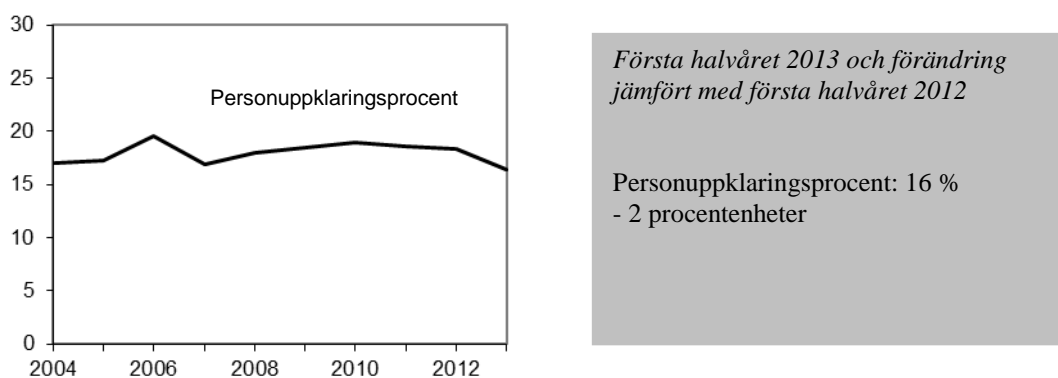
- en förändring i *personupplklaringsprocenten* ytterst kan bero på två faktorer, dels en förändring i antalet anmälda brott, dels en förändring i antalet personupplklarade brott. Det betyder bland annat att personupplklaringsprocenten kan minska trots att antalet personupplklarade brott har ökat. Det händer om antalet anmälda brott har ökat i större omfattning än antalet personupplklarade brott.
- enstaka anmälningar med många brott (seriebrottslighet) och andra enstaka händelser kan ge upphov till stora förändringar i *personupplklaringsprocenten*, i synnerhet när det gäller brottskategorier eller redovisningsområden där antalet är relativt litet.
- nivån på personupplklaringen skiljer sig åt mellan olika typer av brott. Vissa brott är mer lättupplklarade än andra. För några brottstyper, som vissa brott mot person, butiksstölder, rattfylleribrott och narkotikabrott, finns det ofta en identifierad misstänkt person redan vid anmälan, vilket leder till en hög *personupplklaringsprocent*. Andra brott, där det sällan finns en identifierad misstänkt person är mer svårupplklarade. Det gäller exempelvis cykelstölder, där de flesta anmälda brott förblir ouppklarade.
- brott som klarats upp genom beslut om att den misstänkta personen är yngre än 15 år inte räknas som *personupplklarade*. För vissa brottstyper där gärningspersonerna ofta är minderåriga, till exempel misshandel mot person 7–14 år, är det vanligt förekommande.

Utvecklingen av personupplarade brott

Nedan redovisas utvecklingen av de personupplarade brotten första halvåret 2013. Utvecklingen mäts dels i förändring av *antal* personupplarade brott jämfört med tidigare första halvår, dels genom förändring i *personupplaringsprocent* jämfört med tidigare första halvår.

Första halvåret 2013 kunde 110 000 anmälda brott knytas till en misstänkt person genom att åtal väcktes, strafföreläggande utfärdades eller åtalsunderlåtelse meddelades, så kallade personupplarade brott. Det är en antalsmässig minskning med 15 500 brott, vilket motsvarar en nedgång på 12 procent, jämfört med samma period 2012.

Samma period anmäldes enligt den preliminära statistiken 670 000 brott (uppdaterad siffra från september), vilket är en minskning med 2 procent jämfört med första halvåret 2012². Eftersom de personupplarade brotten minskade i större utsträckning under samma period minskade *personupplaringsprocenten* med 2 procentenheter till 16 procent.

Figur 2. Utvecklingen av personupplaringsprocenten, första halvåret 2004–2013.

En del av minskningen beror på att det i april och juni 2012 personupplarades stora ärenden gällande langning³ i Kronobergs län. Dessa ärenden hade en betydande påverkan på det totala antalet personupplarade brott och bidrar således till skillnaden mellan första halvåret 2012 och första halvåret 2013. Uppskattningsvis förklarar dessa ärenden omkring en fjärdedel av minskningen av de personupplarade brotten.

En annan förklaring är att arbete med trafikbrotten nedprioriterats inom Polisen under 2013. De nationella målen gällande trafikbrott är borttagna och nedprioriteringen av de brotten har skett till förmån för andra, mer svårupplarade brottsområden⁴. En sådan omprioritering får relativt stor påverkan på både det totala antalet personupplarade brott och på personupplaringsprocenten för samtliga brott eftersom trafikbrott är ett så kallat spaningsbrott med hög personupplaring. Nedgången i de anmälda och personupplarade trafikbrotten motsvarar ytterligare cirka en fjärdedel av den totala minskningen.

Det finns även uppgifter från Polisen om att andra spaningsbrottstyper som ringa narkotikabrott och butiksstölder nedprioriterats första halvåret 2013 jämfört med samma period föregående år.

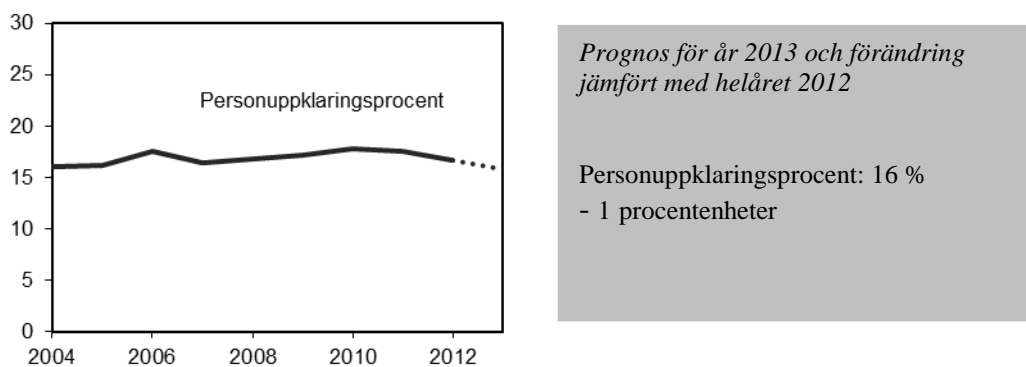
² En förändring med mindre än 0,5 procent eller 0,5 procentenheter räknas här inte som en förändring.

³ Brotts mot alkohollagen, olovlig försäljning av alkohol, olovligt anskaffande av alkoholdrycker.

⁴ Tertialrapport 1, 2013, Redovisning enligt regleringsbrevets återrapporteringskrav. Rikspolisstyrelsen, Ekonomiavdelningen.

Merparten av minskningen i den totala personupplklaringsprocenten kan förklaras av minskningar i antalet anmälda och personupplklarade brott inom ovan nämnda brottstyper under första halvåret 2013.

Enligt prognosen för helåret 2013 kommer personupplklaringsprocenten för samtliga brott att vara kvar på 16 procent, vilket är 1 procentenhet lägre jämfört med utfallet för helåret 2012. De senast 10 åren har personupplklaringsprocenten varierat mellan 16 och 18 procent.

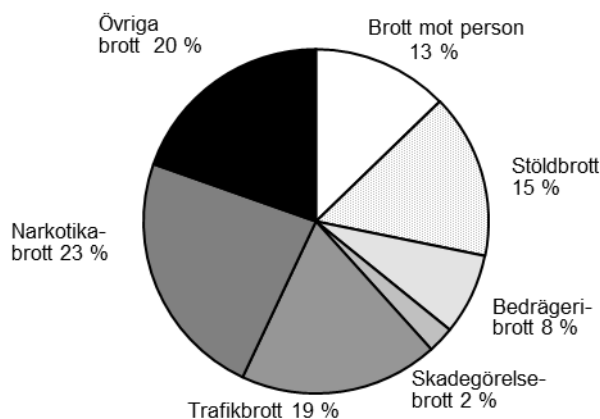
Figur 3. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten, helåren 2004 – 2013 med **prognostiserat** värde för år 2013.

Struktur

De största brottskategorierna bland de personupplklarade brotten första halvåret 2013 utgjordes av narkotikabrott och trafikbrott (främst olovlig körning och rattfylleri). Narkotikabrott svarade för nästan en fjärdedel av samtliga personupplklarade brott och trafikbrott för nästan en femtedel. Vid dessa brott finns det ofta en identifierad misstänkt person redan vid anmälningstillfället, vilket leder till att brotten ofta personupplklas. Den tredje största brottskategorin var stöldbrott, som utgjorde 15 procent av de personupplklarade brotten. Den största enskilda brottstypen inom denna kategori var stöld och snatteri från butik. Även vid dessa brott finns ofta en identifierad misstänkt person redan vid anmälningstillfället, vilket innebär att många av brotten personupplklas.

Brott mot person (misshandel, olaga hot, ofredande och sexualbrott med mera) utgjorde 13 procent av de personupplklarade brotten. Bland de anmälda brotten var det en av de största kategorierna (nästan en femtedel bestod av brott mot person). Vid vissa brott mot person finns det ofta en identifierad misstänkt person vid anmälningstillfället. Brottskategorierna bedrägeribrott och skadegörelse utgjorde 8 respektive 2 procent av de personupplklarade brotten.

Sedan första halvåret 2012 har bedrägeribrott, narkotikabrott och brott mot person ökat i andel av samtliga personupplklarade brott. Trafikbrott och stöldbrott har minskat i andel av samtliga personupplklarade brott.

Figur 4. Olika brottskategoriers andel av de personupplärade brotten (totalt 110 000), första halvåret 2013.

Utvecklingen av olika brottstyper

Det finns stora skillnader i personuppläringsprocenten mellan olika brottstyper. Till viss del beror det på att brotten, som tidigare nämnts, är olika svåra att klara upp. I tabell 1 redovisas utvecklingen för olika brottskategorier. Tabellen visar en översikt av antalet personupplärade brott och personuppläringsprocenten för första halvåret 2013. Redovisningen ges dels för samtliga brott, dels för ett urval av fyra breda brottskategorier⁵.

Brottstyp	Anmälda brott	Personupplärade brott	Personuppläringsprocent
Samtliga brott	670 000 ↓	110 000 ↓	16 ↓
Brott mot person (3–7 kap. BrB)	122 000 ↓	14 000 ↓	11 ↓
Stöldbrott (8 kap. BrB)	244 000 ↓	17 000 ↓	7 ↓
Trafikbrott	35 000 ↓	20 500 ↓	59 ↓
Narkotikabrott	51 800 ↑	25 700 ↓	50 ↓

Tabell 1. Översikt över antalet anmälda och personupplärade brott samt personuppläringsprocent första halvåret 2013 för samtliga brott och för ett urval av fyra brottskategorier.

Pilansvisningarna (↑, ↓, →) anger förändringen jämfört med första halvåret 2012.

Utvecklingen av personupplärade brott mot person

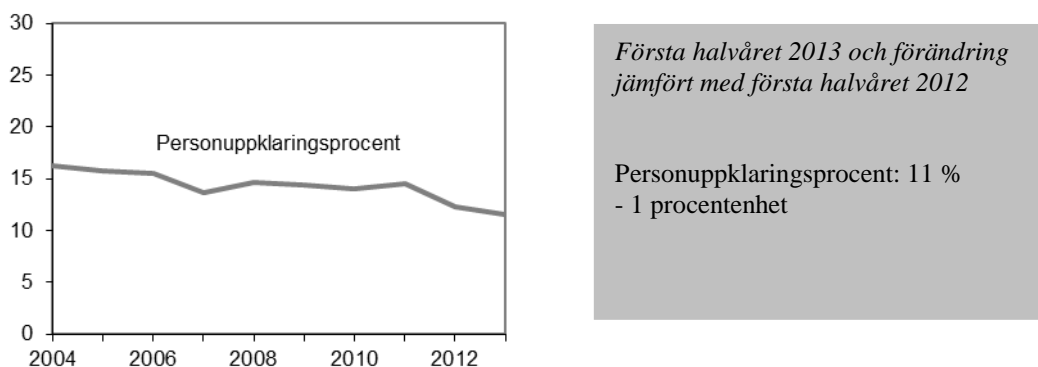
Med brott mot person avses brott som regleras i kapitel 3–7 i brottsbalken⁶. Sett till anmälda brott är misshandel, olaga hot och ofredande de volymmässigt största brottstyperna, och utgjorde tillsammans 73 procent av de anmälda brotten mot person första halvåret 2013. Vid vissa av brotten mot person finns det en identifierad misstänkt person redan vid anmälningstillfället. Trots det är personuppläringsprocenten relativt sett låg, vilket till viss del hänger samman med att de volymmässigt största brottstyperna ofta klaras upp med någon av de tekniska beslutsgrunderna.

⁵ För dem som är intresserade av fler brottstyper hänvisas till tabell 170, *Uppklarade brott efter brottstyp och typ av beslut*, på Brås webbplats (<http://www.bra.se/statistik>).

⁶ 3 kap. Brott mot liv och hälsa, 4 kap. Brott mot frihet och frid, 5 kap. Ärekränkingsbrott, 6 kap. Sexualbrott, 7 kap. Brott mot familj.

Antalet anmälda brott mot person minskade med 1 procent första halvåret 2013 jämfört med samma period 2012. Antalet personupplklarade brott minskade med 8 procent till 14 000 brott första halvåret 2013. *Personupplklaringsprocenten* minskade med 1 procentenhet, till 11 procent, jämfört med samma period föregående år.

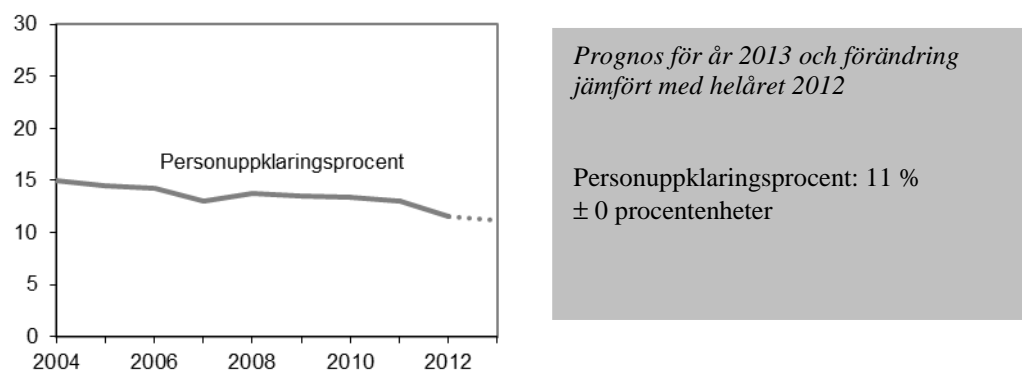
Minskningen går inte att hänföra till en särskild brottstyp utan har skett för de flesta av brotten mot person.

Figur 5. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten för **brott mot person**, första halvår 2004–2013.

Enligt prognosen för helåret 2013 kommer personupplklaringsprocenten för brott mot person att ligga kvar på 11 procent, samma nivå som helåret 2012⁷.

De senaste 10 åren har personupplklaringsprocenten för brott mot person varit svagt nedåtgående, från 15 procent 2004.

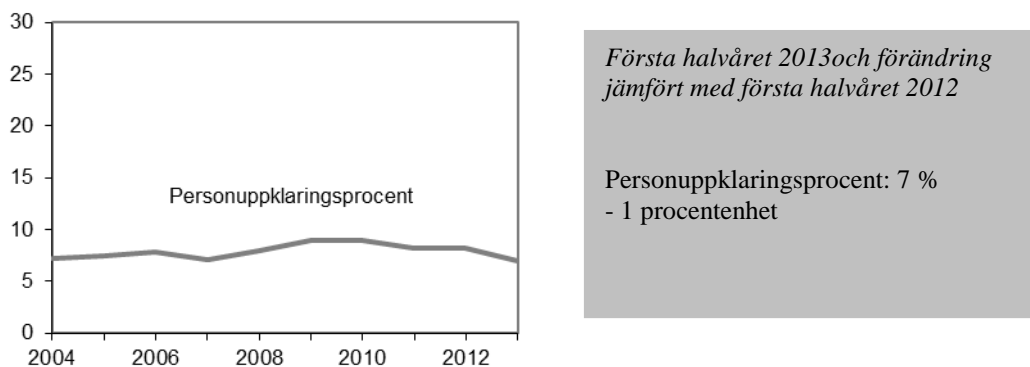
Figur 6. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten för **brott mot person**, helår 2004–2013 med **prognostiserat** värde för år 2013.

Utvecklingen av upplklarade stöld- och tillgreppsbrott

Personupplklaringsprocenten är generellt sett låg för stöld- och tillgreppsbrott (8 kap. brottsbalken), vilket hör samman med att det är sällsynt att det finns en identifierad gärningsperson när brottet anmäls.

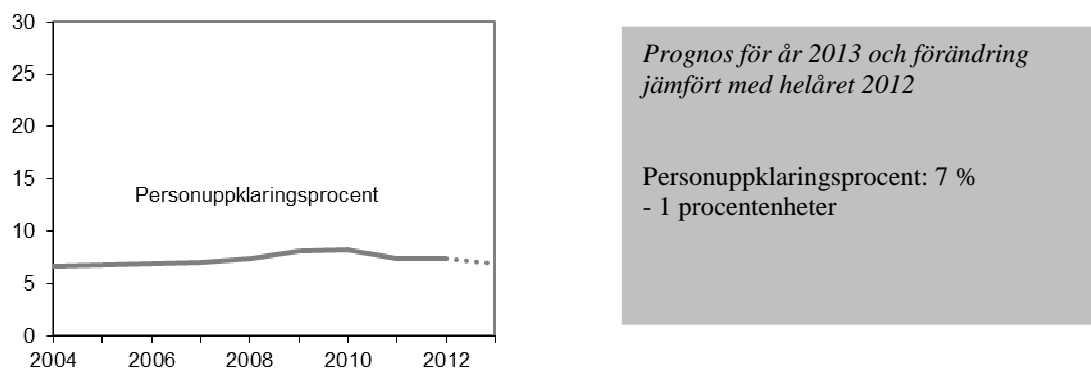
Första halvåret 2013 minskade antalet anmälda stöld- och tillgreppsbrott med 4 procent jämfört med första halvåret 2012. Antalet personupplklarade brott minskade med 19 procent, till 17 000 brott. *Personupplklaringsprocenten* minskade med 1 procentenhet till 7 procent. Mer än två tredjedelar av de personupplklarade stöld- och tillgreppsbrotten utgjordes av butiksstölder/snatterier.

⁷ En förändring med mindre än 0,5 procent eller 0,5 procentenheter räknas här inte som en förändring.

Figur 7. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten för **stöld- och tillgreppsbrott**, första halvåret 2004–2013.

Enligt prognosen för helåret 2013 kommer personupplklaringsprocenten för stöld- och tillgreppsbrott att ligga kvar på 7 procent, 1 procentenhet lägre än helåret 2012. De senaste 10 åren har personupplklaringsprocenten varit relativt stabil kring 7 procent.

Figur 8. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten för **stöld- och tillgreppsbrott**, helåren 2004–2013 med **prognostiserat** värde för år 2013.

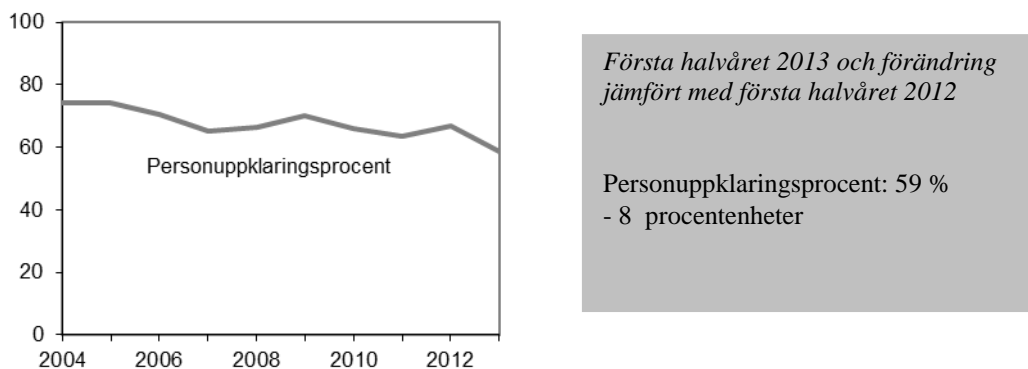
Utvecklingen av upplarade trafikbrott

Trafikbrott (1 §, 3–5 § lag om straff för vissa trafikbrott) har en relativt hög personupplklaringsprocent. Det hänger samman med att trafikbrottslighet tillhör kategorin spanings- och kontrollbrott, där det redan vid anmälningstillfället ofta finns en utpekad gärningsperson. Enligt uppgifter från Polisen har arbetet med trafikbrott nedprioriterats under 2013⁸. De nationella målen gällande trafikbrott har tagits bort och nedprioriteringen av de brotten har skett till förmån för andra, mer svårupplarade brottsområden. En sådan omprioritering får påverkan på den totala personupplklaringsprocenten, då trafikbrott är en brottstyp med hög personuppläring.

Under första halvåret 2013 minskade antalet anmälda trafikbrott med 5 procent jämfört med första halvåret 2012. Under perioden personupplarades 20 500 trafikbrott, vilket är en minskning med 17 procent jämfört med första halvåret 2012.

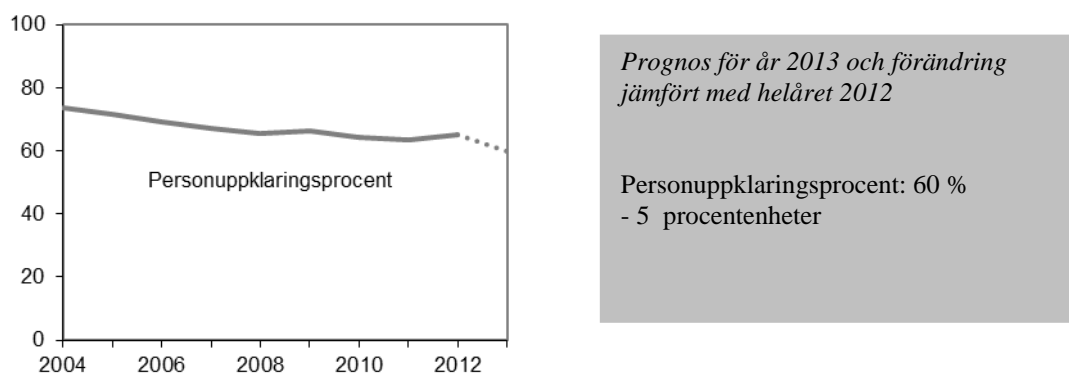
Personupplklaringsprocenten minskade med 8 procentenheter, till 59 procent. Drygt hälften av de personupplarade brotten utgjordes av olovlig körning och drygt en fjärdedel av rattfylleri (exklusive drograttfylleri). För dessa brott finns det i stort sett alltid en utpekad gärningsperson vid anmälningstillfället.

⁸ Tertialrapport 1, 2013, Redovisning enligt regleringsbrevets återrapporteringskrav. Rikspolisstyrelsen, Ekonomiavdelningen.

Figur 9. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten för **trafikbrott**, första halvåren 2004–2013.

Enligt prognosen för helåret 2013 kommer personupplklaringsprocenten för trafikbrott att uppgå till 60 procent, 5 procentenheter lägre än för helåret 2012. De senaste 10 åren har personupplklaringsprocenten varit nedåtgående och minskat från 73 procent 2004.

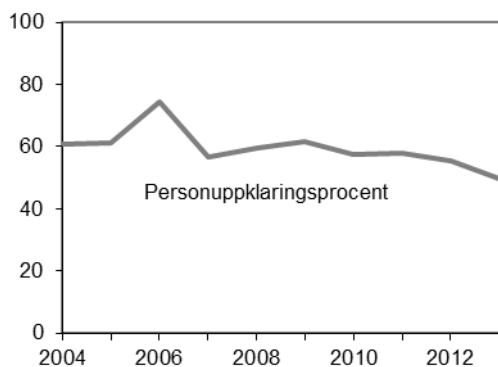

Figur 10. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten för **trafikbrott**, helåren 2004–2013 med **prognostiserat** värde för år 2013.

Utvecklingen av upplarade narkotikabrott

Även för narkotikabrott (1–3 § narkotikastrafflagen) är *personupplklaringsprocenten* relativt sett hög. Narkotikabrott uppdagas oftast genom polisens spaningsarbete och i de flesta fall har man därför en utpekad gärningsperson redan vid polisanmälan.

Första halvåret 2013 ökade antalet anmälda narkotikabrott med 5 procent jämfört med första halvåret 2012. Antalet personupplarade brott minskade dock med 6 procent till 25 700 brott. Personupplklaringsprocenten minskade därmed med 6 procentenheter, till 50 procent.

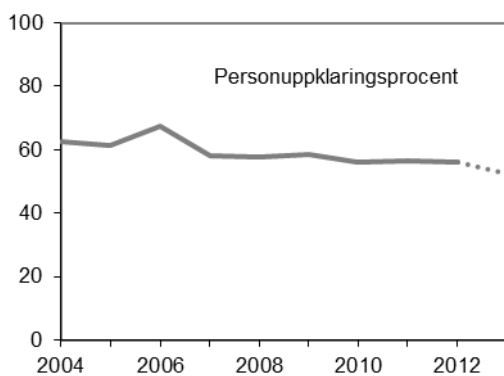
Första halvåret 2013 och förändring jämfört med första halvåret 2012

Personupplklaringsprocent: 50 %
- 6 procentenheter

*Figur 11. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten för **narkotikabrott**, första halvåret 2004–2013.*

Enligt prognosen för helåret 2013 kommer personupplklaringsprocenten för narkotikabrott att uppgå till 52 procent, vilket är 4 procentenheter lägre än 2012.

Personupplklaringsprocenten för narkotikabrott har varit svagt nedåtgående den senaste tioårsperioden, från 63 procent 2004.

Prognos för år 2013 och förändring jämfört med helåret 2012

Personupplklaringsprocent: 52 %
- 4 procentenheter

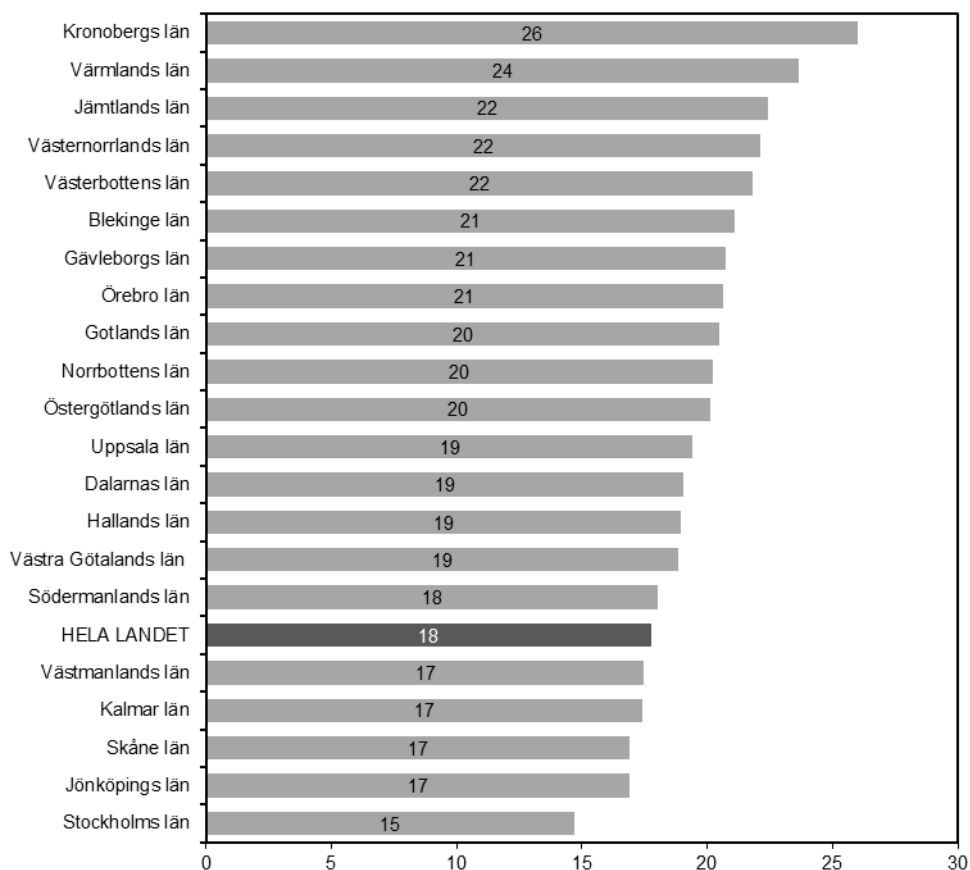
*Figur 12. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten för **narkotikabrott**, helåret 2004–2013 med **prognostiserat** värde för år 2013.*

Regionala variationer

Det finns inte något stabilt mönster över länens rangordning när det gäller *personupplklaringsprocenten*, utan det förändras från år till år. Län som ligger lågt i rangordningen ett år kan nästkommande år ligga högt. Med tanke på att det finns stora variationer mellan olika år presenteras nedan den genomsnittliga personupplklaringsprocenten för de första halvåren 2011–2013.

De länsvisa variationerna i personupplklaringsprocenten kan delvis förklaras av skillnader i brottsstrukturen mellan länen. Vissa län har en högre andel brott där man oftast redan vid anmälningstillfället har en misstänkt person, vilket bör beaktas vid jämförelser mellan länen.

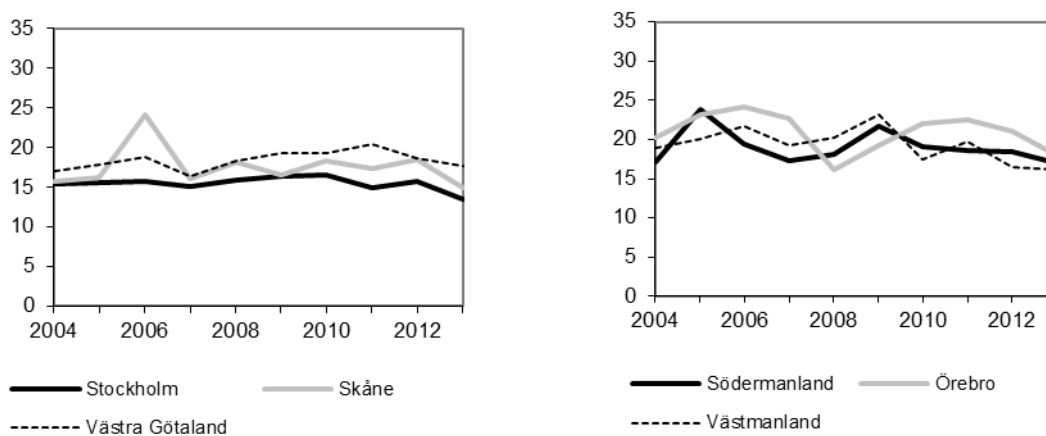
De första halvåren 2011–2013 hade Kronobergs län den högsta genomsnittliga personupplklaringsprocenten (26 %). Genomsnittet för Kronobergs län dras dock i mycket hög utsträckning upp av ett ärende som omfattade många enskilda brott gällande olovlig försäljning av alkohol. Efter Kronobergs län följde Värmlands, Jämtlands, Västernorrlands och Västerbottens län (22–24 %). Stockholms län hade den lägsta genomsnittliga personupplklaringsprocenten (15 %). Näst lägst hade Jönköping, Skåne, Kalmar och Västmanlands län (samtliga 17 %).

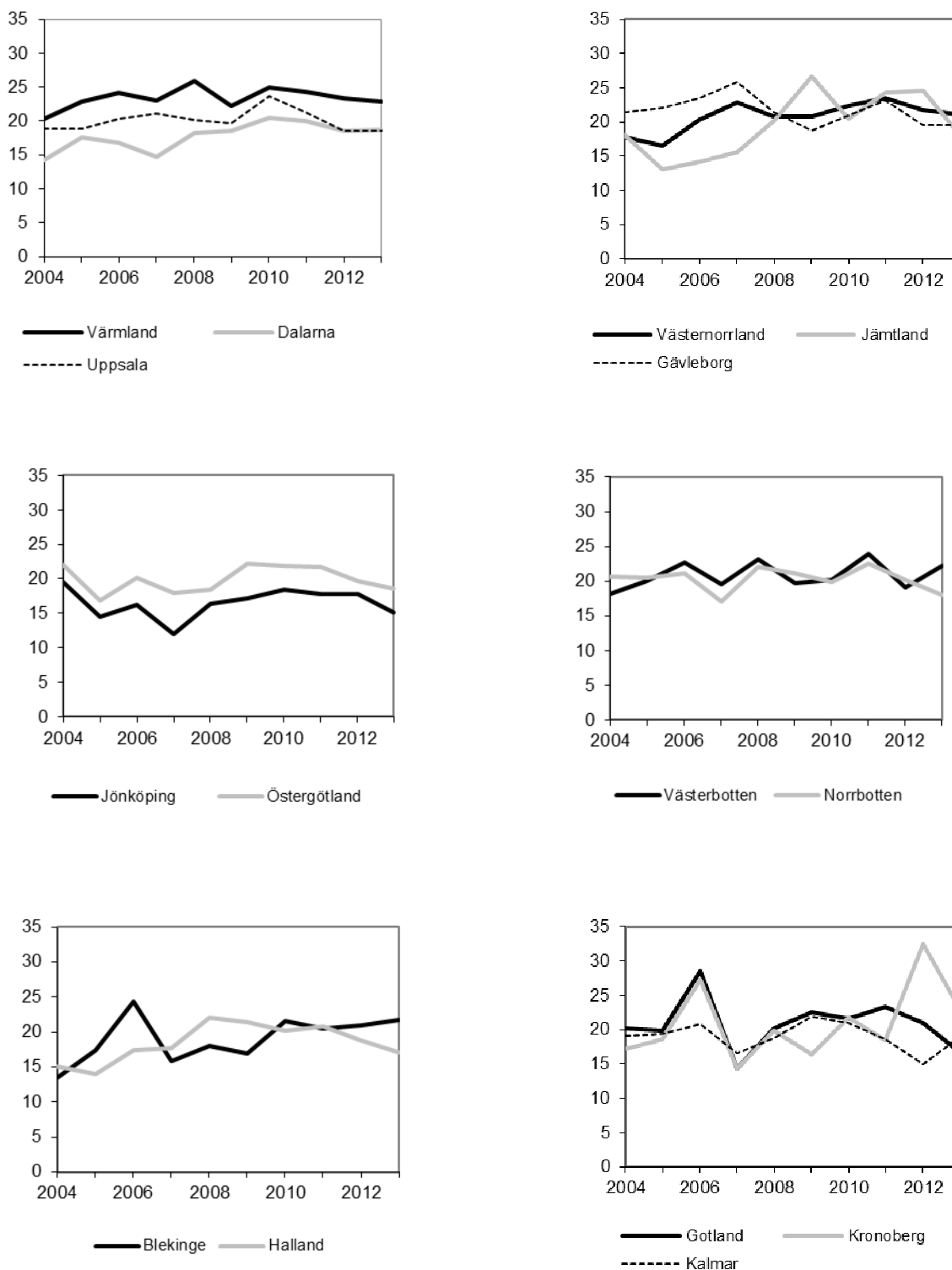

Figur 13. Genomsnittlig personupplämningsprocent för **samtliga brott** i länen första halvåret 2011–2013.

I Stockholms län har utvecklingen av personupplämningsprocenten varit mer stabil än i de övriga länen. Det beror på att Stockholms län relativt sett har en stor mängd anmälda och personupplämnade brott, vilket gör att mindre variationer inte påverkar personupplämningsprocenten nämnvärt. I de mindre länen, exempelvis Gotlands och Blekinge län, kan däremot även mindre variationer för anmälda och personupplämnade brott tydligt påverka personupplämningsprocenten.

I figur 14 nedan redovisas utvecklingen av personupplämningsprocenten i länen för de första halvåren 2004-2013.

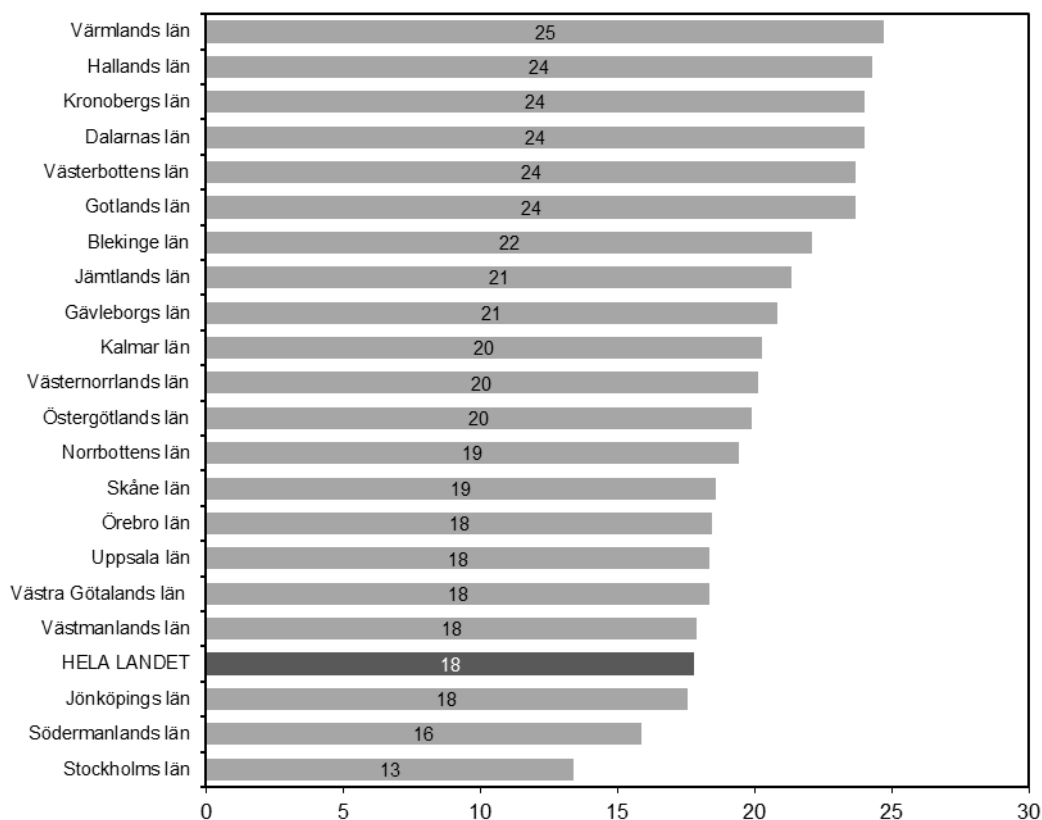
Figur 14. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten i länen första halvåret 2004-2013.

Regionala variationer för misshandelsbrott och biltillgrepp

Nedan redovisas den genomsnittliga personupplklaringsprocenten för de första halvåren 2011–2013 för två utvalda brottstyper, misshandelsbrott (inkl. grovt) och biltillgrepp.

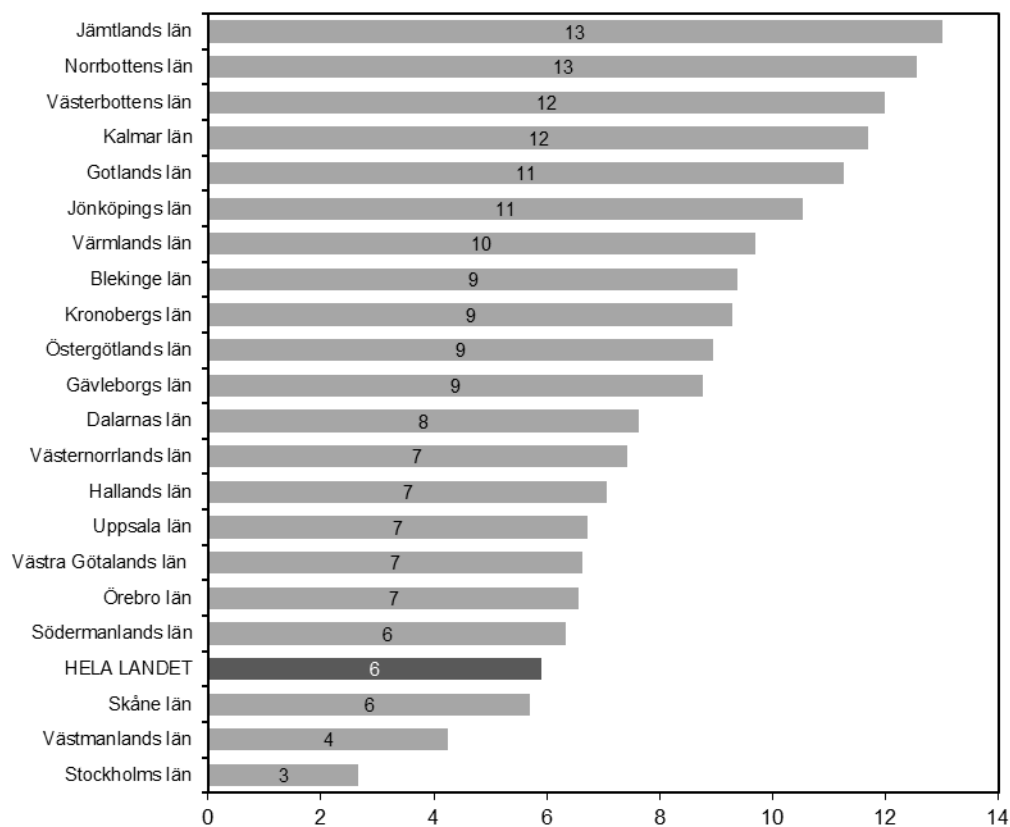
För de första halvåren 2011–2013 hade Värmlands län i genomsnitt den högsta personupplklaringsprocenten (25 %) för misshandelsbrott. Näst högst hade Hallands,

Kronobergs, Dalarnas, Västerbottens och Gotlands län (24 % vardera). Stockholms län hade i genomsnitt lägst personupplklaringsprocent (13 %). Näst lägst hade Södermanlands län (16 %).

Figur 15. Genomsnittlig personupplklaringsprocent för *misshandelsbrott (inkl. grovt)* i länen första halvåret 2011–2013.

För biltillgrepp hade Jämtlands och Norrbottens län i genomsnitt den högsta personupplklaringsprocenten (13 % vardera) de första halvåren 2011–2013, medan Stockholms län uppvisade den lägsta (3 %). Variationen i personupplklaringsprocenten mellan länen har varit större för biltillgrepp än för misshandelsbrott, vilket delvis förklaras av att biltillgrepp antalsmässigt är en mindre brottskategori än misshandelsbrott.

Figur 16. Genomsnittlig personuppläringsprocent för **biltillgrepp** i länen första halvåret 2011–2013.

Statistikens innehåll

Preliminär statistik

Statistiken som redovisas här är *preliminär*. Det innebär att vissa brott som anmäls eller där beslut har tagits under redovisningsperioden inte kommer med i statistiken på grund av långa rapporteringstider. De kommer dock med i den *slutgiltiga* årsstatistiken där samtliga anmälda brott och beslut som rapporterats till och med två månader efter redovisningsåret slut redovisas.

Uppklarade brott

I statistiken över uppklarade brott redovisas de polisanmälda brott som polisen och åklagarna klarat upp under redovisningsåret. Termen ”uppklarade brott” innebär inte alltid att någon dömts för brottet utan att brottet fått ”ett polisiärt klarläggande”. Ett brott kan alltså redovisas som uppklat även om den åtalade frikänts vid en rättegång.

De vanligaste besluten (uppklaringsgrunderna), som innebär att brott redovisas i statistiken som uppklarade brott, är för

Personuppklarade brott

- att åtal väcks
- att strafföreläggande utfärdas
- att åtalsunderlåtelse meddelas

och för

Tekniskt uppklarade brott

- att man inte kan styrka att ett brott begåtts
- att den anmälda gärningen inte bedöms vara brott
- att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år).

De vanligaste besluten, som innebär att brott anses som *ouppklarade*, är

- att det inte finns någon misstänkt person och att ”spaningsuppslag saknas” (särredovisas inte i statistiken)
- att spaningar inte leder till något resultat (särredovisas inte i statistiken)
- att det, trots utredning, inte kan styrkas att den skäligen misstänkte begått brottet
- att utredning visar att den skäligen misstänkte är oskyldig.

De brott som klaras upp under ett år kan vara anmälda tidigare år.

För att beskriva utvecklingen av uppklarade brott används måtten *personuppklaringsprocent* och *teknisk uppklaringsprocent*. Uppklaringsprocenten definieras som antalet brott uppklarade under första halvåret (anmälda första halvåret eller tidigare) i procent av antalet anmälda brott samma period. Eftersom brotten inte alltid klaras upp samma år som de anmäls, kan det under ett år klaras upp fler brott än vad som anmäls. Uppklaringsprocenten blir då högre än 100 procent. Detta är speciellt vanligt vid brottskategorier som har ett litet antal anmälda brott och vid seriebrott, det vill säga fall där flera brott av samma typ anmäls vid samma anmälningstillfälle. På motsvarande sätt kan uppklaringsprocenten vara mycket låg ett visst år om antalet

anmälda brott är ovanligt högt och dessa inte klaras upp under året.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar samma brottstyper som de polisanmälda brotten. Kategoriseringen utgår från olika brottskoder (se avsnittet *Kategorisering av brott* i sammanfattningen av *Anmälda brott*⁹). Beräkningen av antalet uppklarade brott följer samma regler som de anmälda brotten.

Regional fördelning

Statistiken över uppklarade brott redovisas för hela landet och per län. Länsfördelad statistik över uppklarade brott redovisas vanligtvis efter det län där brottet anmäls.

Prognoser

I sammanfattningen för uppklarade brott första halvåret redovisas även prognoser för helåret. Prognoser tas fram för samtliga brott samt för brottskategorierna brott mot person, stöld- och tillgreppsbrott, trafikbrott och narkotikabrott. Prognoserna utnyttjar den historiska utvecklingen för andra halvåret tillsammans med utfallet för första halvåret för att prognostisera helåret.

Insamling och bearbetning

Statistiken över uppklarade brott baseras på uppgifter från polis, åklagare och tull. Även uppgifter från Ekobrottsmyndigheten, Kustbevakningen och Skatteverket ligger till grund för statistiken.

De beslut som polisen fattar för att avsluta ett ärende registreras i det lokala ärendesystemet (RAR/PUST) och skickas sedan vidare till Rikspolisstyrelsen (RPS). Åklagaren registrerar uppgifter om uppklarade brott i sitt ärendehanteringssystem (Cåbra). Där registreras också uppgifter från Ekobrottsmyndigheten. Tullen har sitt eget ärendehanteringssystem. Uppgifterna levereras därefter direkt till Brå.

Hos Brå granskas och bearbetas uppgifterna innan de sammanställs till statistik.

Brå producerar statistik över uppklarade brott halvårsvis och årsvis.

Jämförelser över tid

Statistiken över uppklarade brott har förts från år 1950. Denna statistik påverkas i stort sett av samma förändringar som påverkar statistiken över anmälda brott, till exempel ny insamlingsteknik eller nya redovisningssätt. Nedan följer en sammanställning av några förändringar sedan 1999 som i högre eller lägre grad har påverkat statistiken över uppklarade brott. Det finns även andra faktorer som påverkar jämförbarheten och tolkningen av statistiken. De beskrivs bland annat i Brå-rapporten *Konsten att läsa statistik om brottslighet* (2006:1).

- Under februari 2013 driftsatte Polisen ett nytt ärendehanteringssystem (Siebel-PUST) som ersatte Polisens tidigare ärendehanteringssystem PUST. Det nya ärendehanteringssystemet hade vid driftsättningen brister, vilket inneburit att det använts i begränsad omfattning av polismyndigheterna. Brå har samarbetat med Polisen och Åklagarmyndigheten för att omhänderta och avhjälpa bristerna i systemet och har även inlett ett arbete med att analysera vilka effekter bristerna

⁹ Sammanfattningen finns på Brås hemsida: <http://www.bra.se/bra/brott--statistik/statistik/anmalda-brott.html>

tillsammans med övriga förändringar (se punkter nedan) har på statistikens grunddata och i förlängningen på brottsstatistiken.

I nuläget tycks bristerna i PUST inte ha haft någon större inverkan på statistiken, inte minst på grund av att det nya systemet än så länge har använts i en liten utsträckning hos Polisen. Dessutom hanterar Siebel-PUST endast ett fåtal brottstyper, som kan handläggas med förenklad utredning, nämligen ringa stöldbrott (snatteri), ringa narkotikabrott (eget bruk och innehav), knivlagen, sjöfylleri (inkl. grovt) samt vissa trafikbrott som t ex. rattfylleribrott och olovlig körning. Övriga brottstyper hanteras fortfarande i en RIF-anpassad version av ärendehanteringssystemet RAR. Den totala påverkan på statistiken bedöms därför vara relativt liten. Innan analyserna är helt klara bör man dock iaktta försiktighet i tolkningen av berörda delar av statistiken över anmälda och uppklarade brott.

- I och med driftsättningarna av Siebel-PUST samt den RIF-anpassade versionen av ärendehanteringssystemet RAR infördes under våren 2013 unika identiteter på brott och brottsmisstankar. Unika identiteter, som har införts som en del av utvecklingen inom samordningen för Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF), har lett till en förbättring i beräkningen av antalet uppklarade brott i statistiken. Tidigare (innan det fanns unika identiteter) var det inte möjligt att koppla ihop brott och brottsmisstankar med enskilda beslut i ärenden som omfattade flera brott och misstänkta personer avseende samma brottstyp (brottskod). I dessa fall tillämpades därför en *huvudbeslutsprincip* vid beräkning av antalet uppklarade brott, som innebär att det mest ingripande beslutet i ärendet valdes (i ordningen åtalsbeslut först, därefter strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och övriga tekniskt uppklarande beslut). *Antalet* uppklarade brott fastställdes till det högsta antal uppklarade brott som kunde konstateras för en enskild person i ärendet. Beräkningen av antalet och typen uppklarade brott baserades därmed i viss mån på uppskattningar. Genom införandet av unika identiteter kan en mer exakt beräkning göras. Analyser visar dock att införandet av unika identiteter inte ger några större skillnader i resultatet, jämfört med det mindre säkra sättet att räkna personuppklarade brott. Det ska beaktas att analyserna ännu bara avser första halvåret 2013. Mer säkra analyser kan göras när systemen varit i drift en längre period och större volymer data finns tillgängligt.
- Den första januari 2013 fick de polisiära förundersökningsledningarna befogenhet att besluta om förundersökningsbegränsning. Det främsta syftet med förundersökningsbegränsning är att tillgängliga utredningsresurser ska kunna användas på ett för samhället så effektivt sätt som möjligt. De delar som de polisiära förundersökningsledningarna, genom lagändringen, har fått sin behörighet utökad med rör de fall då det kan antas att åtal för brottet inte kommer ske på grund av bestämmelserna om åtalsunderlåtelse i RB 20 kap. 7 § eller särskild åtalsprövning (RB 20:4a st. 1 p. 2). Brå avser att analysera om det kommer att påverka statistiken över personuppklarade brott.
- Under 2012 genomförde Åklagarmyndigheten och Polisen anpassningar av sina ärendehanteringssystem för att uppfylla de krav på informationsutbyte, som myndigheterna i rättsväsendet beslutat om inom samordningen för Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF). Åklagarmyndigheten driftsatte sitt anpassade system i december, medan Polisen succesivt införde förändringarna i de 21 polismyndigheterna under perioden september till december. Förändringarna innebär bland annat förbättrade möjligheter att spåra

hanteringen av enskilda brott och brottsmisstankar hos Åklagarmyndigheten och Polisen. En annan förändring är att den grundinformation som anges i registreringen av brott och misstänkta personer har standardiserats. Ytterligare förändring som kan ha en betydelse för statistiken över anmälda brott är bland annat tekniska förändringar i hur brott registreras. Brå har inlett ett arbete med att analysera vilka effekter förändringarna har på brottsstatistiken. Innan analyserna är klara är det viktigt att iaktta en ökad försiktighet då statistik över anmälda brott, uppklarade brott och misstänkta personer tolkas.

- Under hösten 2012 infördes i Polisens ärendehanteringssystem en mer finfördelad modell för att ange skäl och motivering till beslut som tas under utredningen, exempelvis om att lägga ned förundersökningar eller att slutredovisa till åklagare. Detta möjliggjordes genom att kodningsstrukturen som Åklagarmyndigheten använder sedan 2007 anpassades för att passa både Polisens och Åklagarmyndighetens verksamhetsbehov. Denna förändring kan potentiellt påverka statistiken över uppklarade brott och misstänkta personer, där effekten framför allt torde återfinnas i de fall där besluten i huvudsak tas av Polisen. Det gäller beslut som benämns som tekniskt uppklarade, till exempel redovisningskategorierna Brott kan ej styrkas, Gärningen ej brott och Misstänkt ej fyllt 15 år. Brå kommer att utreda vilken påverkan införandet av de nya alternativen har på den officiella statistiken. Innan dessa analyser är färdiga är det viktigt att iaktta en ökad försiktighet då statistiken tolkas.
- Den första mars 2012 utökades antalet fall där Åklagaren kan tillämpa disproportionsfallet i samband med förundersökningsbegränsning. Från att kravet varit att brottet i händelse av lagföring inte skulle leda till någon svårare påföljd än böter, så sänks kravet, till att omfatta även de fall där brottet i händelse av lagföring inte förväntas leda till någon svårare påföljd än max tre månaders fängelse. Utökningen av användningsområdet för disproportionsfallet innebär i praktiken att många brott gällande stöld samt bedrägeri inkluderas. Brå avser att analysera om det kommer att påverka statistiken över personuppklarade brott.
- År 2010 gjordes anpassningar i Brås statistikdatabas som följd av Åklagarmyndighetens införande av ett nytt ärendehanteringssystem (Cåbra), se nedanstående punkter. Syftet med anpassningarna var att förbättra tillförlitligheten i antalsräkningen av anmälda brott som registrerats hos Åklagarmyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten. I Cåbra har en unik brottsidentitet (BID) införts som ger bättre möjligheter att identifiera och följa upp enskilda brott. Det gäller till exempel brott som av administrativa skäl flyttas mellan olika ärenden eller åklagarkammare. Analyser efter anpassningen till den unika brottsidentiteten visar att antalet anmälda brott har varit underskattade sedan systemskiftet hos Åklagarmyndigheten. Inverkan på statistiken över uppklarade brott totalt sett är marginell, men statistiken över uppklarade borgenärs- och skattebrott där det finns en misstänkt person, är dock märkbar. År 2008 tillkom cirka 16 procent fler personuppklarade skattebrott samt 2 procent fler personuppklarade borgenärsbrott. För 2009 var motsvarande värden 25 respektive 6 procent. Jämförelser av uppklarade skattebrott åren 2007– 2010 är därför inte relevanta, och man bör vara försiktig när det gäller jämförelser av borgenärsbrott under dessa år. För mer information kontakta Brå, Enheten för Rättsstatistik.
- År 2009 gjordes en ändring i Brås statistiksystem. Förändringen gäller en regel som begränsar inläsning av olika beslut som tas på registrerade misstankar. Efter

ändringen medges inläsning av samtliga beslut som tagits på registrerade misstankar. Regeln påverkade endast de beslut på misstankar som levereras till Brå via polisen. Eftersom de flesta misstankar levereras från Åklagarmyndighetens system har borttagandet av regeln inte påverkat statistiken över upklarade brott och misstänkta personer mer än marginellt år 2009.

- I och med införandet av Åklagarmyndighetens nya ärendehanteringssystem (Cåbra) under andra halvåret 2007, kunde Ekobrottsmyndigheten förbättra antalsräkning och registrering av de anmälda brotten. I enlighet med anvisningarna i *Kodning av brott* som finns publicerade på www.bra.se övergick Ekobrottsmyndigheten till en mer extensiv antalsräkning som innebär att användare nu registrerar ett brott för varje deklaration eller räkenskapsår. I tidigare praxis registrerades endast ett brott oavsett antal deklarationer och utan hänsyn till hur många räkenskapsår som omfattades. Förändringen genomfördes under 2008. Även upklaringsprocenten för dessa brott påverkades av förändringen eftersom antalet anmälda brott ingår i beräkningen av detta mått. Samtidigt som antalet upklarade brott har ökat något har antalet redovisade anmälda brott blivit betydligt fler sedan år 2007, enligt ovanstående beskrivning. Detta ger en lägre upklaringsprocent. För utförligare information se kapitlet Statistikens innehåll i *Kriminalstatistik 2009* (rapport 2010:15).
- Under 2007 införde Åklagarmyndigheten successivt ett nytt ärendehanteringssystem (Cåbra) som ersatte tidigare system (Brådis och Envis). Systemomläggningen påbörjades i februari 2007 och skedde successivt i olika åklagarkammare fram till juni 2007. Förbättringen i statistiken över anmälda brott till följd av systemomläggningen berör brott som vanligtvis anmäls direkt till åklagaren, såsom skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott (11 kap. BrB). Ändringen innebär att även information om brott som saknar en misstänkt person levereras till Brå. Samtliga anmälda brott i dessa kategorier ingår därmed i statistiken från och med 2007. Tidigare år redovisades endast anmälda brott där det fanns en skäligen misstänkt person. Detta har medfört att det från och med 2007 redovisas betydligt fler anmälda skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott jämfört med föregående år. Även upklaringsprocenten för dessa brott påverkas av förändringen. Effekten blir att upklaringsprocenten för 2007 blir lägre jämfört med tidigare år på grund av att fler anmälningar räknas med i statistiken. För utförligare information se kapitlet Statistikens innehåll i *Kriminalstatistik 2009* (rapport 2010:15).
- I statistiken över anmälda brott har mindre brister upptäckts som berör vissa typer av skattebrott åren 2005–2006 och brott avseende föroreningar från fartyg för åren 2002–2006. Det innebär att nämnda brott underskattats något under dessa år. En jämförelse med år 2007 är således inte relevant.
- Redovisningen av misstänkta minderåriga i statistiken har förändrats från och med 2005. I tidigare statistik kunde misstänkta minderåriga redovisas under ”misstänkt person finns” och ”övrigt” om det fanns en registrerad misstanke. Detta har inneburit att man inte kunnat utläsa det exakta antalet misstänkta minderåriga. Därför har redovisningen ändrats från och med 2005 så att alla med beslutet ”misstänkta minderåriga” redovisas under kolumnen misstänkt minderårig, oavsett om besluten har någon registrerad misstänkt person eller inte.
- Under inrapporteringen till statistiken för år 2000 började nya datarutiner

användas. Nya datasystem byggdes upp inom polisväsendet, och Brå anpassade sina system efter dessa, vilket kan ha påverkat uppgifterna i denna statistik. Bland annat befaras en underrapportering till statistiksystemet av uppgifter om misstänkta personer, som togs in via så kallade personblad. Dessa skulle slopas från och med år 2000, men det finns indikationer på att de i viss mån slopades redan i slutet av år 1999. Olika brott påverkas i olika grad. Bland annat är inte uppgifterna om anmälda trafikbrott för åren från och med år 2000 jämförbara med tidigare uppgifter. För mer information om förändringar se årsboken *Kriminalstatistik 2000*.

- Fram till slutet av 1999 registrerades beslut som berörde personer som varit skäligen misstänkta för brott, på ett blankettset (personblad) som användes av både polis och åklagare. I slutet av år 1999 slopades personbladet i samband med systemomläggningen av registren inom rättsväsendet. Analyser tyder på att effekterna av omläggningen är marginella för det totala antalet uppklarade brott. De kan dock vara olika för olika typer av brott. En mer detaljerad beskrivning av hur statistiken påverkades av omläggningen finns i publikationerna *Kriminalstatistik 1999* och *Kriminalstatistik 2000*.

Kvaliteten i beslutskoder

Statistiken över uppklarade brott bygger på beslutskoder, därför är också kvaliteten i dessa viktig.

Hösten 2013 publicerar Brå en kvalitetsstudie av tillämpningen och redovisningen av de beslutskoder som används för tekniskt uppklarade brott.

Preliminära resultat från studien visar på problem med definitionen av tekniskt uppklarade brott. Dels finns gränsdragningsproblem mellan de beslutskoder som i statistiken redovisas som ouppklarade brott och de som redovisas som tekniskt uppklarade. Dels används de olika beslutskoderna som redovisas som tekniskt uppklarade brott inte enhetligt mellan olika polismyndigheter.

Resultatet av förstudien visade även den att beslut som räknas som uppklarande används på olika sätt vilket innebär att vid jämförelser av den tekniska uppklaringen för olika län bör försiktighet iakttas.

September 2013

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för beslutsfattande, utredningsverksamhet, debatt och forskning.

Brå:s statistikenhet sammanställer och presenterar, utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, årligen cirka 400 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brås webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser, samt i de två publikationerna, *Kriminalstatistik* som publiceras varje år och *Narkotikastatistik* som publiceras vart tredje år.

Statistik över anmälda brott har förts från år 1950. Statistiska centralbyrån publicerade årligen statistik till och med redovisningsåret 1992.